

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Розкрито важливість ролі економічного аналізу для об'єктивної оцінки ефективності діяльності як підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів, та пошуку шляхів її підвищення.

Аннотация. Раскрыта важность роли экономического анализа для объективной оценки эффективности деятельности как предприятия в целом, так и его структурных подразделений, и поиска путей ее повышения.

Annotation. The article explores the role of economic analysis for objective evaluation of the effectiveness of a company as a whole and its business units and searching the ways to improve it.

Ключові слова: економічний аналіз, оцінка діяльності підприємств, ринкова економіка.

Будь-яка підприємницька діяльність потребує постійного контролю за своїм розвитком, аналізу процесів, під дію яких потрапляє підприємство в сучасних умовах господарювання. Це, передусім, пов'язано зі зміною економічних умов, в яких працює підприємство, кон'юнктури ринку, податкового законодавства тощо. Суть проблеми полягає в тому, що більшість підприємств, які зіткнулися з перешкодами, не замислюються над необхідністю та важливістю саме економічного аналізу своєї діяльності, а тому взагалі його не здійснюють. На підприємствах відсутні кваліфіковані економісти, які могли б ефективно здійснювати аналіз основних показників діяльності підприємства і своєчасно розробляти можливі шляхи виходу з кризових ситуацій [1, с. 3–11]. Дослідження цих проблем на сучасному етапі в економіці України є досить актуальним [2, с. 90].

На питання економічного аналізу звертали увагу у своїх працях такі вчені, як: Бутинець Ф. Ф., Загородній А. Г., Каракоз І. І., Крупка Я. Д., Лазаришина І. Д., Мельник В. М., Міклуха О. Л., Мних Є. В., Самборський В. І., Сопко В. В., Фаріон І. Д., Чумаченко М. Г., Шеремет А. Д., Шкарабан С. І. та ін.

Метою статті є дослідження необхідності застосування економічного аналізу з метою об'єктивної оцінки діяльності підприємств та їх структурних підрозділів для прийняття рішень, спрямованих покращити становище, а також обґрунтування практичної корисності аналітичних досліджень.

Функціонування підприємств в умовах розвитку ринкової економіки актуалізує проблему раціонального витрачання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, докорінного поліпшення управління витратами для забезпечення конкурентоспроможності продукції [2].

Витрати на виробництво продукції є індикатором діяльності підприємства: збільшення витрат може означати як зміну ситуації на ринку, так і нераціональне використання ресурсів у процесі виробництва.

Чим економічніше підприємство використовує власні ресурси при виготовленні продукції, виконанні робіт і наданні послуг, тим ефективнішою є виробнича діяльність, яка має вплив на формування фінансового результату.

Отже, основними завданнями економічного аналізу є: об'єктивна оцінка роботи підприємства і його підрозділів через порівняння результатів із витратами; виявлення впливу відповідних факторів на показники, які аналізуються, і вивчення причинних зв'язків; пошук наявних резервів підвищення ефективності виробництва; опрацювання конкретних заходів щодо використання виявлених резервів і здійснення контролю за їх виконанням; узагальнення результатів аналізу для прийняття раціональних управлінських рішень.

Ці основні завдання економічного аналізу забезпечують за їх комплексного вирішення досягнення кінцевих результатів – виконання планів, поліпшення й удосконалення економічної роботи й, відповідно, подальшого розвитку підприємств [3, с. 7–10].

Узагалі економічний аналіз необхідний на всіх етапах підприємницької діяльності: від задумів і формування підприємства до реалізації кожного етапу його функціонування, дотримуючись принципів етапності самого аналізу [4]. Результат аналітичної роботи залежить, перш за все, від правильної її організації. Організація – це система взаємодії органів управління та виробничих колективів, заснована на принципах аналізу економічних процесів і явищ для виявлення та використання резервів підвищення ефективності виробництва [5, с. 38–39].

Варто зазначити, що процес економічного аналізу повинен включати, на думку більшості вчених, такі елементи:

- проведення підсумкової оцінки діяльності й узагальнення результатів аналізу;
- розробку висновків і пропозицій за результатами аналізу відповідно до його цілей і завдань;
- розробку організаційно-технологічних заходів щодо усунення недоліків, підвищення ефективності використання виявлених резервів і можливостей;
- підготовку розпорядчих актів, призначення осіб, відповідальних за виконання прийнятих рішень;
- контроль за впровадженням у виробництво пропозицій, що їх було висунуто за результатами аналізу [3, с. 164–165; 6, с. 44–45].

обґрунтування правильності планування та оптимальності планів, вивчення елементів економічної роботи, вивчення й вимірювання впливу факторів, причин і резервів, оцінку роботи й зіставлення її результатів із витратами, узагальнення результатів аналізу з розробкою необхідних заходів і перевіркою їх фактичного виконання [7, с. 28]. У цьому трактуванні простежується тісний зв'язок сутності й завдань аналізу. Воно залишається актуальним в умовах розвитку ринкових відносин.

Під час проведення економічного аналізу все ж таки основну увагу необхідно приділяти пошуку резервів підвищення ефективності діяльності підприємства шляхом більш детального аналізу основних показників виробничої діяльності. Економічний аналіз дає змогу правильно оцінити роботу підприємства і його підрозділів, виявити причини негараздів і наявні резерви, уможливує значне поліпшення рівня всієї економічної роботи, робить її серйозним стимулом науково-технічного прогресу, підвищення ефективності виробництва. Аналіз забезпечує можливість об'єктивної оцінки економічних результатів діяльності трудових колективів, визначення їхнього місця в галузі, регіоні, а також визначення внеску кожного робітника в загальний економічний результат діяльності підприємства відповідно до кількості та якості трудових затрат [8, с. 160].

У ситуації, що склалася сьогодні в Україні, роль економічного аналізу значно зростає, особливо в умовах виникнення кризових явищ на підприємстві, коли саме завдяки проведенню комплексного економічного аналізу вдається визначити причини кризи та розробити й обґрунтувати можливі шляхи виходу з криз. Сучасний економічний аналіз дає можливість запроваджувати на підприємстві системи комп'ютерного аналізу основних показників діяльності підприємства, але недоліком є те, що в Україні така практика проведення економічного аналізу не знайшла широкого розповсюдження [9].

Можливо, саме автоматизація економічного аналізу дасть змогу підвищити ефективність управління, тому що буде налагоджений зв'язок між головним центром управління і підрозділами підприємства. Для цього потрібні програмісти, які займаються безпосередньо супроводом програмного засобу, придбаного організацією [10].

Отже, питання економічного аналізу відіграють важливу роль для оцінки ефективності результатів діяльності як підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів, та пошуку шляхів її підвищення. Оскільки сучасні умови господарювання пов'язані зі змінами економічних умов, у яких працює підприємство, кон'юнктури ринку, податкового законодавства, тому будь-яка діяльність підприємств потребує постійного контролю за її розвитком і оцінкою результатів.

Наук. керівн. Хмеленко Г. Г.

Література: 1. Захарченко В. І. Економічний аналіз процесів ринкової трансформації багатостадійних промислово-територіальних систем / В. І. Захарченко // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 6. – С. 3–11. 2. Цигилик І. І. Економічний аналіз – основний чинник підвищення ефективності підприємницької діяльності / І. І. Цигилик // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 7. – С. 90–96. 3. Економічний аналіз : навч. посібн. / М. А. Болдох, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін. ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с. 4. Мних Є. В. Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації / Є. В. Мних // Бухгалтерський облік та аудит. – 2006. – № 1. – С. 55–61. 5. Мельник В. М. Основи економічного аналізу: короткий теоретико-методологічний курс : навч. посібн. / В. М. Мельник. – К. : Кондор, 2003. – 128 с. 6. Попович П. А. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник / П. А. Попович. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 454 с. 7. Каракоз І. І. Теория экономического анализа / И. И. Каракоз, В. И. Самборский. – К. : Высшая школа, 1989. – 254 с. 8. Бажовська Г. Роль економічного аналізу у підвищенні ефективності діяльності підприємства в ринкових умовах / Г. Бажовська, П. Попович // Економічний аналіз. – 2009. – № 4. – С. 158–161. 9. Бражнікова О. Д. Оцінка програмних засобів автоматизації планування і економічного аналізу на сільськогосподарських підприємствах / О. Д. Бражнікова, А. М. Д'яков // Економіка сільського господарства Росії. – 2006. – № 10. – С. 24. 10. Трещевський Ю. І. Применение кибернетической модели анализа и проектирования организационных изменений в системах бизнеса / Ю. И. Трещевский, М. Б. Табачникова // Экономический анализ: теория и практика. – 2006. – № 15(72). – С. 2.